

КЪРТ ВОНЕГЪТ ПИЛОТИРАНИ РАКЕТИ

Превод от английски: Владимир Германов, 1994

chitanka.info

Аз, Михаил Иванов, зидар от село Илба в Украинската Съветска Социалистическа република, поздравявам Вас, Чарлс Ашлът, търговец на петролни продукти от Тайтсвил, Флорида, Съединени американски щати и Ви съчувствам. Стискам Ви ръката.

Първият истински космически човек беше синът ми, майор Степан Иванов. Вторият беше Вашият син, капитан Браян Ашлът. Те ще бъдат забравени, само ако човечеството престане да гледа към небето. Те са като Луната и планетите, като Слънцето и звездите.

Аз не говоря английски. Изричам тези думи на руски от цялото си сърце, а моят оцелял син, Алексей, ги превежда на английски. Той учи английски и немски в училище. Повече му харесва английския. Обича вашия Джек Лондон, О'Хенри и Марк Твен. Алексей е на седемнайсет. Ще стане учен като брат си Степан.

Иска да Ви кажа, че ще се занимава с наука в името на мира, а не в името на войната. Освен това иска да Ви кажа, че не ненавижда паметта на сина Ви. Дава си сметка, че той е направил това, което направи, по заповед. Алексей говори много и иска да напише това писмо сам. Според него един мъж на четирийсет и девет години е вече много стар, а един старец, който не умее нищо, освен да реди камъни един върху друг, не е в състояние да каже, каквото трябва за младите мъже, които умират в космоса.

Ако желае, нека да напише свое писмо за смъртта на Степан и Вашият син. Това е моето писмо и ще помоля Аксиния, вдовицата на Степан, да ми го прочете, за да съм сигурен, че Алексей е предал точно това, което искам да кажа. Аксиния също знае английски много добре. Тя е детска лекарка. Красива е. Работи много, за да може поне понякога да забрави мъката си по Степан.

Ще Ви разкажа нещо смешно, господин Ашлът. Когато втората миниатюрна луна на СССР излети с куче на

борда, ние си шепнехме, че това всъщност не е куче, а Прохор Иванов, управител на мандра, арестуван два дни преди това. Това, разбира се, беше само шега, но тя ме накара да се замисля какво ужасно наказание би било да се изпрати там, горе човешко същество. Не преставах да мисля. Сънувах го нощем, сънувах, че наказват мен.

Бих попитал сина си, Степан, за живота в космоса, но той беше далече, на Каспийско море. Попитах по-малкия си син, Алексей, и той се разсмя на страховете ми от космоса. Обясни ми, че човек можел да се чувства доста комфортно там, горе. Каза ми още, че скоро в небето ще бъдат изпратени множество млади мъже. Първи щели да пътуват в миниатюрните лунички. След това щели да кацнат на самата Луна. След това щели да отидат и на други планети. Смя ми се, защото само един старец може да се безпокои за такива елементарни пътешествия.

Алексей ми каза, че единственото неудобство била липсата на гравитация. Това ми се стори сериозна липса. Както ми обясни синът ми, хората щели да пият вода от бебешки биберони, трябвало да свикнат с чувството, че непрекъснато падат и да се научат да контролират движенията си, тъй като гравитацията нямало да им предоставя обичайната опора. Това беше всичко. Алексей не смяташе, че подобни неща заслужават безпокойство. Очакваше скоро полет до Марс.

Олга, жена ми, също ми се присмя, защото съм бил твърде стар, за да разбера великата нова Космическа ера. „Две руски луни светят над главите ни — каза тя, — а моят съпруг е единственият човек на земята, който не вярва.“

Но аз продължих да сънувам лоши сънища за космоса, а сега разполагам с нужната информация, за да могат тези сънища да станат научен факт. Сънувах биберони и падане, падане, падане, сънувах странните движения на крайниците си. Може би сънищата ми са били свръхестествени. Може би нещо се опитваше да ме предупреди, че Степан съвсем скоро ще страда в космоса така, както аз страдах в сънищата си. Може би нещо се

опитваше да ме предупреди, че Степан ще бъде убит в космоса.

Алексей изпитва голямо неудобство, че пиша такива неща в писмо, което ще изпратя до Съединените американски щати. Според него Вие ще си помислите, че съм суеверен селянин. Така да бъде. Мисля, че учените от бъдещето ще се смеят на учените от настоящето. Ще се смеят, защото учените от настоящето са смятали множество съществени неща за суеверия. Нещата, които сънувах за сина си, се сбъднаха. Степан преживя ужасни страдания там, горе. След четвъртия ден в космоса, понякога плачеше като бебе. Аз плачех като бебе в сънищата си.

Не съм страхливец и не обичам комфорта повече, отколкото обичам подобряването на живота. През войната преживях големи страдания и зная, че за да има голяма радост, трябва да има големи страдания. Но когато се замислех за страданията на човека в космоса, не можех да си представя каква радост би била спечелена с тях. Това беше много преди Степан да излети с миниатюрната си луничка.

Отидох в библиотеката и прочетох за луната и планетите, за да разбера дали наистина е желателно да се отиде на тях. Не попитах Алексей, защото знаех какво ще ми каже — че там ще преживеем добри времена. За себе си открих, че Луната и другите планети не са подходящо място за хората или за какъвто и да било друг живот. Те са или прекалено горещи, или прекалено студени, или прекалено отровни.

У дома не споменах нищо за откритието си, защото се боях да не ми се присмиват отново. Търпеливо чаках да ни посети Степан. Той не би се присмял на въпросите ми. Би ми отговорил научно. Занимаваше се с ракети от години. Знаеше всичко за космоса, което можеше да се знае.

Най-накрая Степан дойде да ни види, заедно с красивата си жена. Беше дребен човек, но силен и мъдър. Беше много уморен. Очите му бяха хлътнали. Вече е знаел, че ще лети в космоса. Най-напред беше малката луничка с радиовръзка, после онази с кучето. След това трябваше да са онези с маймуните. След това трябваше да лети Степан. Той бе работил денонощно, за да конструира космическия си дом. Нямаше право да ми разкаже. Нямаше право да разкаже дори на жена си.

Господин Ашлънд, Вие бихте харесали сина ми. Всички го харесваха. Беше миролюбив. Не стана майор, задето е голям войн. Стана майор, защото разбираше от ракети. Мислеше. Често казваше, че би искал да е зидар, като мен. Според него един зидар би имал нужното време и спокойствие, за да мисли над нещата. Не му казах, че един зидар мисли за малко други неща, освен за камъни и мазилка.

Зададох му въпросите си за космоса и той не ми се присмя. Отговори ми много сериозно. Имаше причина за това. Каза ми защо сам той е готов да страда в космоса.

Каза ми, че съм прав. Човек щял много да страда в космоса, а Луната и планетите не били добри места. Някъде можело да има и по-добри, но човешкият живот нямало да е достатъчен, за да се стигне до тях.

— Тогава каква е тази велика нова Космическа ера, Степан? — попитах го аз.

— Дълго време това ще е ера само на миниатюрни лунички — отговори той. — Съвсем скоро ще кацнем на луната, но няма да можем да останем там повече от няколко часа.

— Тогава защо трябва да се ходи в космоса, след като има толкова малка полза от това?

— Там могат да се видят и научат много неща — отговори той. — Хората ще могат да погледнат другите светове, без между тях да има пелена въздух. Хората ще могат да погледнат и собствения си свят, да наблюдават промените на времето на земята, да открият истинските й

размери. — Това ме изненада. Мислех, че размерите на земята са добре известни. — Човекът в космоса ще може да научи много за чудните дъждове от материя и енергия в космоса.

Това ми каза Степан. И много поетични и научни радости там, горе.

Бях удовлетворен. Степан ме бе накарал да почувствам неговата собствена огромна радост при мисълта за цялата красота и истина в космоса. Най-накрая, господин Ашлънд, разбрах защо би си струвало страданията. Когато отново сънувах космоса, щях да сънувам, че гледам отвисоко нашето прекрасно зелено кълбо, да сънувам, че гледам нагоре към други светове и че ги виждам по-ясно, от когато и да било друг път.

Господин Ашлънд, Степан работи и умря не за Съветския съюз, а за красотата и истината в космоса. Той не обичаше да говори за използването на космоса за война. Алексей обичаше да говори за такива неща — за това, колко славно ще се шпионира от миниатюрните лунички, за това, че ракетите ще се насочват към целите си от тях, за това, че цялата земя ще се контролира от ракети, изстрелвани от самата Луна. Алексей очакваше от Степан да споделя възбудата му от подобни по детински агресивни мисли.

Степан се усмихваше, но това бе само, защото обичаше брат си. Не се усмихваше заради войната или за нещата, които човекът би могъл да направи на врага си от миниатюрна луничка или от самата Луна. „Може да се наложи да използваме науката, Алексей — каза му Степан, — но ако наистина стане такава война, вече нищо няма да има значение. Нашият свят ще стане най-неподходящ за живот от всички други в Слънчевата система.“

След това Алексей никога повече не е говорил добри неща за войната.

Онази нощ Степан и жена му си тръгнаха късно. Той обеща да дойдат пак скоро, но никога повече не го видяхме жив.

Когато дойде новината, че Съветският съюз е изстрелял в космоса миниатюрна луничка с човек на борда, аз не знаех, че това е Степан. Не смеех да подозирам това. Нямах търпение да видя сина си отново, да го попитам какво е казал човекът, преди да излети, как е бил облечен, с какви удобства е разполагал. Казаха ни, че в осем часа вечерта ще можем да чуем гласа на човека от космоса по радиото.

Слушахме. Чухме го как говори. Беше Степан.

Степан говореше като силен човек. Като щастлив човек. Като горд, почтен и умен. Смяхме се до сълзи, господин Ашлънд. Танцувахме. Нашият Степан беше най-важният човек сред живите. Беше се издигнал над всички, сега гледаше надолу и ни казваше как изглежда светът. Гледаше нагоре и ни казваше как изглеждат другите светове.

Пошегува се с малката си къщичка на небето. Каза, че представлявала цилиндър, дълъг десет метра, четири метра в диаметър. Бил много уютен. Каза още, че имало малки прозорчета и телевизионна камера, телескоп, радар и всякакви други прибори. Каква радост беше да живееш във време, когато всичко това може да се случи! Каква радост беше да си баща на човека, който е очите, ушите и сърцето на света в космоса.

Каза, че щял да остане там месец. Започнахме да броим дните. Всяка вечер слушахме записите на нещата, които Степан бе казал през деня. Не научихме нищо за кървенето от носа му, за прилошаванията, за плача му. Чувахме само спокойните, смели неща, които е казал. И тогава, на десетата нощ, вече нямаше записи на Степан. В осем часа пускаха само музика. Нямаше никакви новини за Степан и ние знаехме, че е мъртъв.

Едва сега, година по-късно, научихме как е умрял синът ни и къде е тялото му. Когато свикнах с ужаса на всичко това, господин Ашлънд, казах си: "Така да бъде, нека майор Степан Иванов и капитан Брайън Ашлънд ни

упрекуват всеки път, щом вдигнем очи към небето, защото сме създали свят без доверие. Дано тези двама мъже поставят началото на доверието между народите. Нека те да отбележат края на времето, когато науката изпраща добрите, честни млади мъже на смърт.

Изпращам Ви снимка на семейството си, направена при последното посещение на Степан при нас. Степан е излязъл много добре. Водата зад нас е Черно море.

Михаил Иванов.

* * *

Скъпи господин Иванов,

Благодаря ви за писмото, в което говорите за сина си. Не го получих в пощенската си кутия. Публикуваха го всички вестници, след като господин Кошевой го прочете пред всички в Обединените нации. Така и не получих екземпляр лично за себе си. Предполагам, че господин Кошевой е забравил да го пусне в пощенската ми кутия. Няма нищо. Вероятно това е съвременният начин да се доставят писма с важно съдържание — като просто се предадат на журналистите. Казват, че писмото Ви до мен е най-същественото събитие в последно време, ако не се брой факта, че не влязохме във война заради това, което се случи между нашите синове.

Не знам руски и около мен няма никой, който знае, така че моля да ме извините, че пиша на английски. Алексей ще може да ви го прочете. Кажете му, че пише на английски много добре — по-добре от мен самия.

О, много хора биха могли да ми помогнат като експерти да напиша това писмо на перфектен руски или на перфектен английски, или на какъвто и да е друг език. Изглежда всички в тази страна са като Вашия син Алексей. Те всички знаят по-добре от мен какво точно трябва да Ви

кажа. Казват, че имам шанс да вляза в историята, ако Ви отговоря, както трябва. Едно голямо нюйоркско списание ми предложи две хиляди долара за отговора ми до вас, а после се оказа, че дори не се налага да напиша този отговор. Хората от списанието вече го бяха написали, а от мен се искаше само да го подпиша. Не се безпокойте, не го направих.

Казвам Ви, господин Иванков, до гуша ми дойде от експерти. Ако питате мен, нашите момчета бяха убити от експертите. Вашите експерти правят нещо, нашите в отговор измислят някакъв фокус за милиард долара, Вашите отвърщат с още по-голям фокус и най-накрая се случи това, което се случи. Просто като групи деца, които разполагат с милиарди долари и милиарди рубли.

Все пак Вие сте щастлив, защото Ви е останал един син. На мен и Хейзъл — не. Брайън беше единственият ни син. След кръщението не го наричахме Брайън. Наричахме го Бъд. Имаме и една дъщеря. казва се Чарлийн. Работи в телефонната компания в Джаксънвил. Тя ни се обади, когато видя писмото Ви във вестника и тя е единственият експерт, в чието мнение относно това писмо се вслушах. Тя е истински експерт, предполагам, защото е близначка на Бъд. Бъд не беше женен, така че тя беше най-близо до него. Тя каза, че Вие сте постъпили много добре, като сте показали колко добросърдечен човек е бил Степан, че се е опитвал да постъпи правилно, като всеки друг. Каза ми още, че трябва да направя същото за Бъд. След това се разплака и ме помоли да Ви разкажа за Бъд и златната рибка. „Какъв е смисълът да пиша на човек от Русия за това?“ — попитах аз. Историята не доказва нищо. Тя е една от онези глупави истории, които семействата си разказват, когато се съберат по някакъв повод. Чарлийн настоя, че именно затова трябва да Ви я разкажа, защото ще Ви се стори хубава, но и глупава и ще Ви накара да се смеете и да ни харесвате повече.

Ето я. Когато Чарлийн и Бъд бяха осемгодишни, една вечер донесох у дома аквариум и две златни рибки. И за

двамата имаше по една, само че беше невъзможно да се различат една от друга. Бяха съвършено еднакви. Една сутрин Бъд стана рано и завари едната от рибките да плува нагоре с корема, мъртва. Бъд веднага събуди Чарлийн и й каза: „Ставай, твоята рибка е умряла“. Това е историята, която Чарлийн искаше да Ви разкажа, господин Иванков.

Според мен е интересно, че сте зидар. Това е добра професия. Говорите, сякаш работите предимно с камъни. В Америка не са останали много хора, които наистина умеят да зидат с камък. Тук се използват най-вече бетон и тухли. Може би и при Вас е така. Не казвам, че Русия не е модерна. Зная, че е.

Бъд и аз вдигнахме сериозна постройка, когато правехме бензиностанцията тук. Отгоре има апартамент. Ако видите как изглежда задната стена, ще се разсмейте, защото си личи как сме се учили, докато сме напредвали. Постройката е здрава, няма съмнение, но изглежда ужасно. Едно нещо, обаче, не беше толкова смешно. Когато поставяхме касата на една врата на горния етаж, Бъд се подхлъзна от стълбата. Улови се за една остра скоба и скъса сухожилие. Уплаши се до смърт, че ръката му ще остане саката и ще го уволнят от военновъздушните сили. Наложих се да го оперират три пъти, преди всичко отново да бъде наред, а операциите бяха невероятно болезнени. Но Бъд беше готов да го оперират сто пъти, ако се наложеше, защото искаше да бъде само едно — летец.

Една от причините, поради които съжалявам, че Господин Кошевой не пусна писмото Ви в пощенската ми кутия, е снимката, която сте ми изпратили с него. Вестниците публикуваха и нея, но там не беше много ясна. Едно нещо, което не успях да преодоля лесно, беше водата зад вас. Някак си, когато мислим за Русия, не си представяме, че наоколо има вода. Това показва колко невежи сме. Хейзъл и аз живеем над бензиностанцията и също виждаме вода. Виждаме Атлантическия океан или една река, която се влива в него и която наричаме

„Индианската река“. Освен това виждаме остров Мерит навътре и мястото, от което излетя ракетата на Бъд. Нарича се Кейп Канаверал. Предполагам, че знаете това. Не е тайна откъде излетя. Могат да запазят мястото в тайна, колкото и Емпайър Стейт Билдинг. Отвсякъде се стичат туристи, за да снимат.

Говореха, че бойната глава на ракетата е пълна с взривно вещество и че когато удари луната, ще наблюдаваме страхотна гледка. Ние с Хейзъл също мислехме, че това е истина. Когато ракетата излетя, очаквахме да видим голям взрив на Луната. Не знаехме, че в бойната глава е нашият Бъд. Дори не знаехме, че е във Флорида. Не е можел да ни се обади. Мислехме, че е във военновъздушната база „Отис“, Кейп Код. Оттам ни се обади за последен път. И тогава ракетата излетя пред очите ни, пред самия прозорец.

Казвате, че понякога сте суеверен, господин Иванков. Аз също. Понякога си мисля, че всичко е трябвало да бъде наред. Дори и посоката, към която гледа прозореца ни. Когато строяхме, оттук не излитаха никакви ракети. Дойдохме от Питсбърг, който, може би знаете, е център на нашата стоманена индустрия. Решихме, че може и да не продаваме кой знае колко много бензин, но поне ще сме далеч от всякакви военни цели, в случай че избухне нова война. И съвсем скоро, пред самия ни праг изникна ракетен център, нашето момче порасна, излетя с ракета и умря.

Колкото повече мислим за това, толкова повече се убеждаваме, че така е трябвало да стане. Все още не съм наясно с религията в Русия. Вие не я споменавате. Както и да е, ние сме вярващи и смятаме, че Бог е определил Бъд и Вашето момче да умрат по по специален начин, със специална цел. Всички са се питали: „Как ще свърши всичко това?“... е, може би Бог е искал да свърши така. Не виждам, как може да продължава.

Господин Иванков, това, което ме стъписа, бе начина, по който господин Кошевой говореше в Обединените нации, че Бъд е убиец. Нарече го „бясно куче“ и „гангстер“. Радвам се, че не мислите същото, защото Бъд не беше такъв. Той обичаше да лети, не да убива. Господин Кошевой положи особени усилия, за да покаже колко културен и образован е бил Вашият син и колко жесток и невеж е бил моят. Говореше така, сякаш малолетен престъпник е убил университетски професор.

Бъд никога не е имал проблеми с полицията и никога не е проявявал жестокост. Никога не е ходил на лов, например, не е карал с безумна скорост, напивал се е само веднъж, доколкото ми е известно, и това беше експеримент. Гордееше се с рефлексите си, разбирате ли? Непрекъснато мислеше за здравето си, защото трябваше да е здрав, ако искаше да стане голям летец. Все още търся точната дума за Бъд и мисля, че тази, която предложи Хейзъл, е много добра. В началото ми се струваше малко надута, но сега, след като свикнах с нея, ми се струва нормална. Хейзъл казва, че Бъд е бил достоен. Като момче и като мъж, беше точно такъв — честен, сериозен и мил, до голяма степен сам.

Мисля, че е знаел, че ще умре млад. Тогава, когато се напи, за да види какво представлява алкохолът, ми каза повече неща, от когато и да било друг път. Беше на деветнайсет. И единствено тогава ми даде да разбере, че смъртта е част от това, което е решил да направи с живота си. Не говореше за смъртта на други хора, господин Иванков. Говореше за своята.

— Има едно хубаво нещо при летенето — каза ми той.

— Какво е то? — попитах аз.

— Че никога не знаеш колко лошо е положението, преди да стане твърде късно. Когато нещо се случи, случва се толкова бързо, че нямаш време да разбереш какво е станало.

Говореше за смъртта, при това за особената, достойна, почтена смърт. Пишете, че сте участвали във войната и че сте страдали. Аз също, така че и двамата знаем за каква смърт говореше Бъд. Смъртта на войник.

Научихме, че е мъртъв, три дни след като голямата ракета полетя над водата. В телеграмата пишеше, че е умрял при изпълнение на секретна мисия и че не можем да научим никакви подробности. Помолихме нашият конгресмен, господин Уотърман, да разбере каквото може за Бъд. Той дойде и говори лично с нас. Изглеждаше така, сякаш е видял Бог. Обясни ни, че не може да ни каже какво е направил Бъд, но че това е едно от най-героичните неща в историята на Съединените щати.

Информацията, пусната за голямата ракета, която видяхме, гласеше, че стартът е бил успешен, че благодарение на нея са придобити чудесни знания и че след това е била взривена някъде над океана. Толкова по въпроса.

След това научихме, че космонавтът от руската ракета е мъртъв. Ще Ви кажа честно, господин Иванов, за нас това беше добра новина, защото този човек, полетял толкова високо с цялото това оборудване, можеше да означава само едно — че се готви ужасно военно оръжие.

След това научихме, че руската миниатюрна луна се е превърнала в множество още по-миниатюрни лунички, полетели във всички посоки. И едва миналия месец котката изскочи от торбата — оказа се, че две от луничките са били хора. Нашият син и Вашият син.

Сега плача, господин Иванов. Надявам се смъртта на децата ни да доведе до нещо добро. Предполагам, че милиони бащи са се надявали на това за синовете си, откакто съществува човешкият род. В Обединените нации все още спорят какво точно се е случило в космоса. Радвам се, че всички, включително и господин Кошевой, са съгласни, че е било нещастен случай. Бъд е бил там, за да направи снимки на ракетата, в която е бил синът Ви, а и до известна степен за да се изфука от името на Съединените

щати. Приближил се е прекалено. Ще ми се да мисля, че след сблъскването са живели още известно време и са се опитвали да си помогнат.

Казват, че ще бъдат горе стотици години след като ние и с Вас си отидем. В орбитите си те ще се срещат и разделят, срещат и разделят, а астрономите ще могат да определят точно къде ще бъде следващата им среща. Както пишете, те са там, горе, като Слънцето, Луната и звездите.

Изпращам Ви снимка на сина си в униформа. На нея е двапет и една годишен. Умра едва на двапет и две. Избрали са го за тази мисия защото беше най-добрият летец в военновъздушните сили на САЩ. Винаги е искал да бъде такъв. Такъв беше.

Стискам Ви ръката.

Чарлс М. Ашлънд,
търговец на петролни продукти
Тайтсвил, Флорида
САЩ

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.